

ESF: bijdragen tot de ontwikkeling van de werkgelegenheid door het bevorderen van inzetbaarheid, ondernemerschap, aanpasbaarheid en gelijke kansen, en door het investeren in menselijke hulpbronnen.

Gefinancierd door Europa (ESF) en Vlaanderen (VESOC)

SOCIALISEREN: OPVOEDEN TOT LIDMAATSCHAP AAN ONZE SAMENLEVING

Inhoudstafel

<u>1</u>	<u>Cultuur als bindmiddel</u>	3
<u>1.1</u>	<u>De menselijke natuur</u>	4
<u>1.2</u>	<u>De cultuur</u>	Error! Bookmark not defined.
<u>1.3</u>	<u>De individuele persoonlijkheid</u>	5
<u>2</u>	<u>Het proces van socialiseren om kinderen op te voeden tot leden van de samenleving</u>	7
<u>2.1</u>	<u>Ouders als primaire socialisators</u>	9
<u>2.2</u>	<u>Het onderwijs als belangrijke secundaire socialisator</u>	10
<u>2.1.2</u>	<u>Interactie leraren-jongeren</u>	11
<u>2.1.3</u>	<u>De interactie tussen de jongeren onderling</u>	12
<u>2.3</u>	<u>De peergroep als belangrijke socialisator</u>	12

Vooraf

Kinderen worden opgevoed om lid te worden van de samenleving waarin ze opgroeien. Ze worden gesocialiseerd, ze worden ingebed in de cultuur die onze samenleving ademt. Dit gebeurt ook met de man-/vrouwrollen zoals ze in onze samenleving vorm krijgen. Vandaar de aandacht voor 'socialiseren' binnen het OriënTO-project: een project dat een gendergevoelige aanpak binnen het vak technologische opvoeding wil ondersteunen.

Cultuur :

waarden,
normen van
een groep
mensen die
zich uiten in
gedragingen,
gewoonten,
tradities

1 Cultuur als bindmiddel.

Cultuur wordt door Geert Hofstede¹ gedefinieerd als

'een collectieve mentale programmering van een groep, waardoor deze groep zich onderscheidt van andere groepen.'

Een andere definitie vinden we bij De Wit, Van der Veer en Slot²:

Onder cultuur verstaan we de waarden, opvattingen, tradities en gedragingen die een bepaalde groep mensen gemeenschappelijk hebben, die hun samenleving typeren en die van de ene generatie op de andere worden overgedragen.

Daarbij zijn volgende karakteristieken van belang:

1. het waarden- en normenpatroon blijkt uit een aantal zaken die men gemeenschappelijk heeft: een bepaalde manier van handelen, het volgen van bepaalde gewoonten of gebruiken, een specifiek taalgebruik.
2. de gemeenschappelijke verwachtingen die bestaan ten aanzien van de gedragingen die passen bij de cultuur, drukken een stempel op het dagelijkse leven en zijn daarmee bepalend voor het beeld dat men van zichzelf heeft. Door zich conform de regels te gedragen, krijgt men het gevoel er bij te horen.
3. binnen een cultuur bestaat de neiging om alles wat zich binnen de culturele context afspeelt als vanzelfsprekend, natuurlijk en juist te zien. Eigen waarden, gedragingen en gewoonten krijgen op deze wijze gemakkelijk een universele waarde. Andere culturen krijgen dan per definitie een minder positieve benadering.

Cultuur brengt mensen dus bij elkaar en onderscheidt hen ook van anderen.

Cultuur :

bindmiddel
tussen een
groep mensen
en middel om
onderscheid te
maken tussen
groepen
mensen

Niemand kan daaraan ontkomen. Men groeit op in een maatschappelijk systeem waartoe men slechts via een langdurig socialiseringsproces toegang krijgt. Cultuuroverdracht vindt plaats binnen instituties als het gezin, school,

¹ BOUKHRISS, HOUSSEIN, Training rond interculturele communicatie en diversiteitsmanagement. Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse aangelegenheden en Landbouw. Administratie Werkgelegenheid. 2002. 49 blz.

² DE WIT, J., VAN DER VEER, G. en N.W. SLOT. Psychologie van de adolescentie. Baarn, Intro, 1999. blz. 121.

vrijtijdsorganisaties, groepen leeftijdsgenoten,... Ook de massamedia spelen een belangrijke rol bij het ontwikkelen van een eigen stijl van leven.

Bovenstaande definities van cultuur geven de indruk dat cultuur een statisch gegeven is en dat alle mensen binnen een zelfde culturele context ongeveer gelijk handelen. Ze worden immers gesocialiseerd om de waarden en de normen binnen die samenleving gewoon over te nemen.

We gaan verder in deze tekst nog in op het feit dat cultuur ook aan verandering onderhevig is. Eerst **verduidelijken we nog waarom mensen – binnen een zelfde culturele context – toch niet gelijk handelen.**

1.1. Gedragsverschillen binnen een bepaalde culturele context.

Er zijn drie belangrijke factoren die de socialisering van een individu of groep beïnvloeden:

1.1.1. De menselijke natuur

Dit is wat alle menselijke wezens met elkaar gemeen hebben via de genen zoals gevoelens van angst, woede, liefde, geluk en verdriet. We hebben ook allemaal dezelfde primaire levensbehoeften zoals voeding, bescherming, beschutting, affectie, kennis en sturing. Die behoeften vloeien voort uit aangeboren elementen (nature)³

'Door de effectieve genen – de genen die goedfunctionerende organen bouwen – te bundelen en de ineffectieve uit te filteren, heeft de natuurlijke selectie een gelijkschakelende uitwerking op een soort, in de richting van een gemeenschappelijk standaardontwerp. Als het gaat om een verklaring van hoe alles bij ons werkt, zijn we dus allemaal één pot nat. Net zoals we allen dezelfde fysieke organen hebben, hebben we ook dezelfde mentale organen.'
(Pinker, 2003, blz 181)

1.1.2. De cultuur

Deze is specifiek voor de groep waartoe men behoort. Via waarden en normen wordt ons aangeleerd om onder andere aangeboren elementen op een 'juiste' manier te gebruiken en te hanteren. Hierdoor wordt ons denken, ons voelen en ons handelen beïnvloed.(nurture)

³ Meer info daarover kan je lezen in

- PINKER, S. Het onbeschreven blad. Over de ontkenning van een aangeboren menselijke natuur. Amsterdam/Antwerpen, Uitgeverij Contact, 2003. blz. 412-453

- KIMURA, D. Sekseverschillen in het brein. Sciam, 2003, nr1. blz 16-21.

1.1.2. De individuele persoonlijkheid

Dit zijn kenmerken die zeer specifiek zijn. Ze kunnen aangeboren (geaardheid, sekse, huidskleur, handicap,...) , maar ook door omstandigheden veroorzaakt zijn (traumatische ervaringen, migratie, drastische veranderingen in de leefwereld van het individu,...)

Elk individu heeft toch een eigen gekleurd waarden- en normen-patroon

Het samen werken van deze 3 factoren zorgt ervoor dat we er toch allemaal een eigen gekleurd normen- en waardenpatroon en een eigen gedragsrepertoire op nahouden.

Niettemin beïnvloedt de samenleving waarin we opgroeien, ons sterk in onze houding tegenover en onze omgang met mensen en in ons denken over andere culturen en persoonlijke kenmerken van individuen. Cultuur wordt gedragen door allerhande waarden en normen, die via onze opvoeding vertaald worden in ongeschreven regels die op hun beurt zichtbaar worden in gedrag.

Zo geeft onze cultuur ons mee hoe wij moeten omgaan met een aangeboren kenmerk zoals bv. 'boeren'.

Bij ons is het onbeleefd te boeren, in de moslimcultuur is het wel – weliswaar beleefd – toegestaan.

Onze cultuur, met zijn specifieke waarden en normen, wordt ons in het kader van een socialisatieproces meegegeven door drie belangrijke opvoedingsactoren:

- onze ouders als **primaire** socialisators
- het onderwijs dat we genoten en
- de omgeving waarin we opgroeiden als **secundaire** socialisators

De cultuurbril die we daardoor ontwikkelen doet ons op een bepaalde manier kijken naar de wereld om ons heen. We proberen die wereld te vatten en te

Onze cultuurbril zorgt ervoor dat we veralgemenen

beoordelen aan de hand van die bril. Het gevaar bestaat dat we **veralgemenen** en alle leden van een bepaalde cultuur **stigmatiseren** (= een etiket opkleven) waardoor we de realiteit van het individu uit het oog verliezen. We gaan daardoor individuen die gedrag vertonen dat afwijkt van het doorsnee-lid van deze samenleving veroordelen.

*Denk aan jongens met 'meisjesgedrag' of omgekeerd,
of aan de dokterszoon die ervoor kiest om techniker te worden,
of aan de volwassene die niet gaat werken,...*

We discrimineren leden van de samenleving die niet onmiddellijk de waarden en normen overnemen van de samenleving waarin ze terecht komen. We vinden ze vaak 'onvoldoende ontwikkeld', ...

Denk aan de allochtonen in onze samenleving.

1.2. Cultuur: een dynamisch gegeven.

Cultuur : een dynamisch gegeven.

Cultuur is per definitie **echter een dynamisch en geen statisch gegeven**. Door de tijdsgeest, de bijzondere omstandigheden,... waarin we leven dragen wij niet altijd dezelfde gedachten en gevoelens als deze van onze ouders uit. Op microvlak draagt ieder van ons ook zijn eigen cultuurbril. We hebben niet allemaal een zelfde opvoeding van onze ouders meegekregen. We hebben niet allen hetzelfde onderwijs genoten en er is een verschil tussen individuen die niet in dezelfde omgeving zijn opgegroeid (sociaal-economische situatie, woonbuurt,...) Dit maakt van ons ook **unieke wezens met een persoonlijke achtergrond**.

Als individu onderscheiden we ons dus van de groep waarvan wij cultureel gezien deel uitmaken.

Het illustreert ook de actieve – hoe bescheiden ook - rol die we hierin kunnen spelen. Als lid van diezelfde samenleving, hebben we ook invloed op andere leden van die samenleving. We socialiseren op onze beurt andere mensen. En dit zorgt ervoor dat we – elke op onze eigen manier – mee de dynamiek van onze samenleving bepalen.

Toch is de continuïteit van de doorgegeven normen en waarden, vaardigheden en sociale verbanden noodzakelijk. Gemiddeld leven er drie generaties binnen een maatschappelijk verband. Twee van die drie generaties zijn van de derde afhankelijk. De kinderen en bejaarden zijn afhankelijk van de productieve middengroep. Ouders voeden hun kinderen zo op dat zij, als hun tijd gekomen is, ook zorg zullen dragen voor de dan oudere generatie. ⁴

⁴ TIMMERS-HUIGENS, D. Opvoeden praktisch bekeken. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1990, blz. 28

2. Het proces van socialiseren om kinderen op te voeden tot leden van de samenleving.

Socialisators :
belangrijke
actoren in het
socialisatie-proces
waarbij kinderen
opgevoed worden
tot leden van de
samenleving

Hoger vermeldden we reeds dat ouders, onderwijs en omgeving belangrijke socialisators zijn. Ze zorgen ervoor dat wij de culturele bril aangereikt krijgen om te overleven in de samenleving waarin we opgroeien.

Naast het feit dat we verschillend geboren worden, zorgen die socialisators er toch voor dat we binnen de cultuur waarin we opgroeien, verder uitgroeien tot verschillende individuen. Het antwoord op volgende vragen geeft hierbij enige richting:

- ouders: hebben mijn ouders zelf gestudeerd, zijn ze progressief of conservatief ingesteld, zijn ze religieus of niet en welke religie geven ze me door, bij welke sociale klasse horen mijn ouders?
- Onderwijs: ben ik naar school kunnen gaan of niet, welk type onderwijs heb ik gevolgd, tot welke leeftijd ben ik naar school gegaan, heb ik verder kunnen studeren, welke richting heb ik gevolgd?
- Omgeving: waar ben ik opgegroeid (residentiële wijk of kansarme buurt? met welk soort vrienden ben ik opgegroeid? in hoeverre heeft mijn vriendenkring mij beïnvloed in mijn keuzes? hoe zou ik mijzelf omschrijven op cultureel en sociaal vlak?)

Opvoeden is een proces dat plaatsvindt binnen een opvoedingssituatie. Allerlei factoren spelen in dat proces een rol: karakter, stemming, uur van de dag, het seizoen, de plaats in de kinderrij, plaats (letterlijk) op de wereld, de gezondheidstoestand van de betrokkenen. Beheersbare en onbeheersbare factoren, bekende en onbekende elementen, wetmatigheden en onberekenbare aspecten. En dat alles in een wisselwerking tussen mensen! Elkaar over en weer beïnvloeden.

Hoe opener de
samenleving,
hoe meer kans
tot individuele
waarden-
ontwikkeling
en waarden-
beleving.

In een traditionele en gesloten maatschappij weten de mensen 'het'. Je hoort bij elkaar en je doet allemaal hetzelfde. De verschillen treden naar voor in de onderscheiden rangen en standen.

Naarmate de maatschappij opener wordt, is meer individualiteit toegestaan. Naarmate de maatschappelijke verbanden waarbinnen opvoeding plaatsvindt een meer open karakter vertonen, zullen de meningen over gewenst en ongewenst gedrag verschillen. Dit leidt tot opvoedingsonzekerheid, wat op zijn beurt de draaglast van opvoeding doet toenemen ⁵.

Gender : het
sociale geslacht
van mannen en
vrouwen. Welke
gedragingen
worden van hen,
als man of als
vrouw
verwacht?

Kinderen groeien op in een brede maatschappelijke context waarin sekse een belangrijke plaats inneemt. In onze cultuur is sekse een evident onderscheidingscriterium: van zodra kinderen leren praten, leren ze meteen ook mensen indelen als mannen of vrouwen. Naast het biologisch verschil hechten we vooral belang aan gedrags- en karaktereigenschappen, die we

⁵ idem hoger, blz. 31-32

automatisch verbinden met sekse en waarop we reageren en anticiperen. Binnen onze maatschappij bestaan zowel impliciet als expliciet heel wat ideeën over wat een vrouw of een man is. Kinderen zien in hun directe omgeving ook voortdurend rolmodellen: activiteiten of gedragpatronen die met vrouwen of met mannen verbonden worden. De media confronteren er ons dagelijks mee.⁶

Op die manier worden meisjes en jongens voorbereid op hun man/vrouwpositie. Ze verinnerlijken de waarden, normen en vanzelfsprekendheden die bij de positie van mannen/vrouwen in onze samenleving horen. De (veelal onbewuste) opvattingen die vrouwen/mannen hebben over hoe ze moeten voelen en denken, en over hoe ze zich horen te gedragen worden **coderingen** genoemd. Die coderingen bepalen voor een groot stuk het zelfbeeld van mannen/vrouwen.

We onderscheiden hieronder een aantal coderingen:

- mannen hebben een arbeidsplicht en een zorgrecht. Vrouwen hebben arbeidsrecht en een zorgplicht
- mannen zijn technisch aangelegd. Vrouwen zijn verzorgsters
- mannen zorgen door iets te doen voor elkaar. Vrouwen zorgen door er te zijn voor elkaar
- mannen zijn zelfstandig en autonoom (zij denken, handelen en houden hun gevoelens voor zichzelf). Vrouwen zijn gericht op anderen en zijn communicatief. (Zij maken contact. Zij mogen hun gevoelens uiten, ook op het werk)
- mannen staan voor fysieke kracht. Vrouwen staan voor schoonheid en aantrekkelijkheid.⁷

⁶ verder meer hierover

⁷ MEYNTENS, M., THEYS, A. Basistraining gender. Aarschot, Impuls. 2003. blz. 24-30

Aan dit 'sociale geslacht'⁸ zijn een aantal vooroordelen en stereotypen verbonden die niet noodzakelijk met de werkelijkheid overeenstemmen, maar die taai zijn en vaak veel trager veranderen dan het werkelijke gedrag van vrouwen en mannen. Dit belet niet dat die 'onbewuste vanzelfsprekendheden' belangrijk zijn in onze samenleving.

2.1. **Ouders als primaire socialisators**⁹

Ouders voeden jongens en meisjes onbewust anders op.

In het dagelijks leven wordt een kind geconfronteerd met de opvoedingsprincipes van zijn ouders. Hoewel ouders zeggen dat ze geen onderscheid maken tussen de opvoeding van een dochter of een zoon, toch blijkt uit onderzoek dat ouders tijdens de zwangerschap stiekem wel een voorkeur hebben voor het geslacht van het kind. Ze hebben vaak al fantasieën over hoe dat kind later moet zijn, wat het moet doen.... Deze ideeën beïnvloeden hun gedrag eenmaal het kind geboren is. Bij observaties in de eerste maanden na de geboorte blijken ouders (onbewust) anders om te gaan met een meisje dan met een jongen: meisjes worden langer geknuffeld, worden verbaal meer gestimuleerd, jongens moeten vlugger zelfstandig zijn, moeten zelf een oplossing zoeken voor een probleem.

De impliciete verwachtingen die ouders hebben, worden op verschillende manieren doorgegeven. Door positief of negatief te reageren op het gedrag van een kind proberen we het te sturen in een gepaalde richting; door bepaald (geslachtsspecifiek) speelgoed cadeau te doen, proberen we de interesses van een kind te kanaliseren.

Ouders blijken ook andere tactieken toe te passen wanneer ze kinderen opvoeden. Jongens leren ze vooral via straffen en belonen welk gedrag al dan niet gewenst is; bij meisjes trachten ouders hetzelfde te bereiken door in te spelen op hun gevoelens en hen eerder liefde te ontnemen.

Die socialisatie beïnvloedt het zelfbeeld: wie ben ik, welke kwaliteiten/tekorten heb ik? Wat wordt er van mij verwacht? Onderzoek wijst uit dat meisjes bij het begin van de adolescentie een negatiever zelfbeeld hebben dan jongens: ze twifelen meer aan zichzelf, onderschatten zichzelf, hebben meer last van psychosomatische klachten.

Ook Goleman bewandelt met zijn begrip emotionele intelligentie dezelfde denkpijpe: meisjes en jongens groeien op in verschillende sociale werelden en leren daardoor verschillende vaardigheden die hen niet alleen parten spelen in de onderlinge communicatie, maar ook bij de integratie in het maatschappelijk leven.¹⁰

Uiteraard zijn er ook fysieke verschillen tussen mannen en vrouwen die hun gedrag en prestaties beïnvloeden.

⁸ zie informatieve tekst '[Technologische opvoeding en gender – wijzer worden](http://www.OriënTO.be)' (www.OriënTO.be)

⁹ SYMOENS, T, SAREN, H. [Genderbepaalde interacties in de klas. Literatuurstudie en ontwikkeling van een vormingsprogramma voor leerkrachten.](#), UIA, 2000, blz 87 e.v.

¹⁰ GOLEMAN, D. [Emotionele intelligentie. Emoties als sleutel tot succes](#). Contact, 1998

Op hormonaal vlak zijn er duidelijke verschillen: testosteron zet mannen meer aan om te winnen. Dopamine en serotonine zet hen meer aan tot het nemen van risico's.

Anderzijds blijken de hersenhelften van meisjes meer geïntegreerd te werken en dat zou dan weer hun voordeel bij de studie van talen verklaren.

Hieruit conclusies trekken over aangeboren intellectuele capaciteiten is voorbarig en gevaarlijk. Deze verschillen werden immers gemeten bij adolescenten, die al een hele socialisatie achter de rug hebben. Het zal dus altijd moeilijk blijven om de invloeden van de hersenwerking en van de opvoeding van elkaar te onderscheiden. Natuurlijke en sociale gegevens versterken elkaar blijkbaar. Het criterium 'seks' dat aangeboren verschillen en natuurlijke tegenstellingen impliceert, blijkt ontoereikend om over pedagogische vragen te praten. Het concept 'gender' blijkt beter aangepast hiervoor. ¹¹

Zelfs al werden de coderingen (hoe mannen en vrouwen zich horen te voelen en te gedragen) niet doorgegeven binnen het kerngezin, dan nog spelen ze in de dagelijkse omgeving een belangrijke rol: op school, in bedrijven, op TV, in film, in (vak-)literatuur,

2.2. Het onderwijs als belangrijke secundaire socialisator.

Leraren gaan op een andere manier om met jongens dan met meisjes

Jongens en meisjes worden thuis anders benaderd. Vergeten we ook niet dat – naast de ouders – al vroeg andere actoren een rol spelen in de socialisatie van kinderen: familie, kinderopvang, buurt, media (tv, computer, ...), later vriendjes en school

Logisch dat ze verschillend evolueren.

We gaan hier wat dieper in op het onderwijs.

De seksspecialisatie die vaak onbewust thuis begint, wordt verder gezet op school. Leerkrachten verwachten van meisjes meer netheid, orde en volgzzaamheid. Van jongens verwachten ze eerder competitief gedrag en goede prestaties bij opdrachten die beroep doen op het abstractievermogen. Ook in de ruimere maatschappelijke context merk je dezelfde seksspecifieke verwachtingen.

Daardoor hebben meisjes tegen het einde van de lagere school meestal reeds een onzekerder zelfbeeld ontwikkeld. Ze vertonen ook meer faalangst.

De vakkenkeuzes en prestaties van jongens en meisjes zullen dus reeds uiteenlopen op dat moment, omdat de startpositie van beide geslachten – genetisch en maatschappelijk bepaald – duidelijk verschillend is

¹¹ hierover meer in '[Technologische opvoeding en gender – wijzer worden.](http://www.oriento.be)', informatieve tekst te vinden op www.oriento.be

Bovendien hebben verdere schoolervaringen een belangrijke invloed op de subjectieve beleving rond een bepaald vak en op het globaal zelfbeeld van de leerlingen. De subjectieve beleving bepaalt op zijn beurt de succeservaring in een vak (en vice-versa) . Zo worden verwachtingen op korte en lange termijn in sterke mate bepaald.

Het **proces** dat leerlingen op school meemaken is dus belangrijker dan gelijk welk schooltype voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling van jongeren. Dat de **kwaliteit van de relaties** tussen leerkrachten en leerlingen en tussen leerlingen onderling hierin van cruciaal belang zijn zal niemand verwonderen.

We bekijken een aantal factoren:

2.1.1. Gendercultuur op school.

Welke opvattingen rond vrouwelijkheid en mannelijkheid leven er op school? Welke normen en doelstellingen worden gehanteerd? Zijn ze even goed haalbaar voor jongens als voor meisjes? Welk gedrag wordt aanvaard en afgekeurd? Zijn er regels of afspraken die de ene sekse bevoordelen tov de andere? Hoe wordt de ruimte verdeeld? Hoe is de samenstelling van het lerarenkorps?

2.1.2. Interactie leraren-jongeren.¹²

Onderzoek wees uit dat leraren op een andere manier omgaan met meisjes dan met jongens. Jongens krijgen bv. meer spreekbeurten in de les, ze

¹² SYMOENS, T, SAREN, H. Genderbepaalde interacties in de klas. Literatuurstudie en ontwikkeling van een vormingsprogramma voor leerkrachten., UIA, 2000.

krijgen meer feedback over hun prestaties, ze worden meer uitgedaagd om te denken, om zelf oplossingen te vinden voor hun problemen.

Meisjes worden meer beloond voor hun orde, stiptheid en netheid. Ze krijgen zelden ter zake doende feedback over hun prestaties. Ze worden vlugger geholpen...

2.1.3. De interactie tussen de jongeren onderling.

Jongens en meisjes vertonen in de adolescentie ook een verschillend gedragspatroon. Jongens gedragen zich eerder superieur, meisjes vertonen eerder afhankelijk gedrag. Jongens verstoren meer de aandacht, gedragen zich competitiever. Meisjes conformeren zich vlugger en zijn coöperatiever ingesteld. ...

Op die manier socialiseren ze elkaar verder in de verwachte gedragspatronen.

Socialisering in het onderwijs verloopt dus op dezelfde manier als socialisering thuis. Jongeren proberen verschillende gedragsmogelijkheden uit en stemmen deze af op de reacties van de leerkracht. De leerkracht geeft aan wat verwacht wordt en waar de grenzen liggen. Gezien leerkrachten verschillend omgaan met meisjes en jongens ontwikkelen ze elk op hun beurt 'eerder mannelijk' of 'eerder vrouwelijk' gedrag. Identiteit is dus geen vaststaand gegeven, maar mede het resultaat van de interactie tussen het individu en zijn omgeving.

Op die manier **is 'gender' een dynamisch gegeven onder invloed van verschillende interacties.**

Hetzelfde kan gezegd worden van sociale klasse en etniciteit. Concreet betekent dit dat allochtone meisjes uit een zwakke socio-economische context een zeer negatief zelfbeeld ontwikkelen en in de interactie dreigen gemarginaliseerd te worden, wat hun studiekeuze en verdere doorstroming negatief beïnvloedt.

Zo werken interactieprocessen in de klas mee aan het reproduceren en zelfs versterken van bestaande sociale ongelijkheidssystemen.

***2.3. De peergroup als belangrijke socialisator.*¹³**

We hadden het in punt 2.2. reeds over de interactie tussen de jongeren onderling op school. De peergroup, de groep van leeftijdsgenoten is echter groter dan de groep klasgenoten. Jongeren gaan ook in hun vrije tijd intensief om met andere jongeren. In de adolescentie neemt de rol van ouders en school in het socialisatieproces geleidelijk af ten voordele van de rol van leeftijdsgenoten. Jongeren – zo wordt gezegd – richten zich in hun gedrag vooral naar het gedrag en de normen van die leeftijdsgenoten die ze als hun vrienden beschouwen. Dit geldt zowel wat seksualiteit, het gebruik van drugs en alcohol als politieke meningsvorming betreft.

¹³ KOHNSTAMM, R. Kleine ontwikkelingspsychologie. De adolescentie. Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 1997. blz. 165-200

Pinker formuleert het nog extremer:

'In bijna elk geval vormen mensen zich naar het voorbeeld van hun leeftijdgenoten en niet naar dat van hun ouders. (...) Socialisatie – het verwerven van normen en vaardigheden die noodzakelijk zijn om in de samenleving te functioneren – vindt plaats in de groep van leeftijdgenoten. Kinderen hebben een eigen cultuur, waarin elementen van de volwassen cultuur worden opgenomen en ontwikkelen ook eigen waarden en normen. Kinderen streven er niet naar om steeds betere imitaties te worden van volwassenen. Ze streven ernaar om steeds betere kinderen te worden, die in hun eigen samenleving goed functioneren. Dit is de smeltkroes waarin onze persoonlijkheid wordt gevormd.' (Pinker, 2003, blz. 476)¹⁴

Deze vaststellingen verantwoorden het afzonderlijk benaderen van de peergroup als socialisator.

Het conformisme lijkt echter – volgens Kohnstamm - afhankelijk te zijn van sekse, de leeftijd van de jongeren, de sociale achtergronden en de relatie met de ouders. Hoe jonger hoe meer conformisme. Meisjes zouden zich ook wat meer laten beïnvloeden dan jongens. De invloed van ouders blijft volgens haar echter – in tegenstelling tot wat men bij Pinker leest - groot, zeker indien er een min of meer harmonische relatie met hen bestaat. Jongeren kiezen immers soms vrienden die dicht aanleunen bij de leef- en belevingswereld van hun ouders.

De invloed van leeftijdgenoten zou vooral sterk zijn voor wat betreft zaken als kleding, haardracht en vormen van vrijetijdsbesteding. Bij beslissingen die van groot belang zijn voor hun toekomst en waarbij morele waarden een belangrijke rol spelen, zouden ze zich vooral laten leiden door het oordeel van hun ouders.

In het kader van het OriënTO-project¹⁵, waarbij het gaat over gendergevoelig oriënteren van jongeren naar een goede beroepskeuze blijven de ouders en de school dus wellicht de belangrijkste socialisators.

OriënTO : een aanbod om een gender-gevoelige studie- en loopbaan-begeleiding meer mogelijk te maken

¹⁴ PINKER, S. Het onbeschreven blad. Over de ontkenning van een aangeboren menselijke natuur. Amsterdam/Antwerpen, Uitgeverij Contact, 2003. 639 blz.

¹⁵ Het aanbod bevat de informatie die u op deze website (www.oriento.be) vindt en een cd-rom, checklists, een strip en handleidingen bij de cd-rom.